

Bajka u Sveučilišnoj knjižnici u Zadru

Stavom da čitanje potiče intelektualni, emocionalni i duhovni razvoj osobe, jača samosvijest i povećava toleranciju, Vlada Republike Hrvatske je podržala prijedlog Ministarstva kulture i medija te je godina 2021. u Hrvatskoj proglašena „Godinom čitanja“. Budući da je u uvjetima pandemije otežano odvijanje kulturnih aktivnosti u uobičajenom obimu i obliku, smatra se da bi upravo čitanje moglo biti ona kulturna aktivnost koja bi u ovakvim uvjetima trebala zadobiti posebnu pozornost. Pod krilaticom „Čitajmo da ne ostanemo bez riječi“, nastavnike, odgojitelje, knjižničare, odnosno sve one koji su i inače u mogućnosti baviti se promocijom čitanja, potiče se na organiziranje različitih aktivnosti kojima upravo oni mogu dati svoj doprinos afirmaciji čitanja. S obzirom na temu ovogodišnje manifestacije „Zadar čita“, koju obilježava u suradnji s Gradskom knjižnicom Grada Zadra (koja je ujedno i organizator ove manifestacije), Sveučilišna je knjižnica u Zadru tom prigodom ove godine osobitu pozornost dala promociji čitanja bajki. Poveznica između bajki i sveučilišnih knjižnica naizgled se može doimati vrlo krhkom. Naime, sveučilišne su knjižnice po svom poslanju ona vrsta knjižnica koja ima ulogu podupiranja nastave i znanstveno-istraživačkog rada Sveučilišta, dakle pripadaju svijetu znanosti, obrazovanja, ozbiljnom i vrlo realnom svijetu. S druge strane, ispreplitanje zbiljskog i čudesnog svijeta, mašte i onog što nazivamo istinom, mogućeg s onim što u realnim uvjetima baš i nije moguće, u bajci, kao najstarijem obliku usmenog stvaralaštva, datira od samih njenih početaka. Počivanje bajke na zakonima jednog drugog vremena i prostora (vremena i prostora bajke), nadnaravnim elementima te jednodimenzionalnom odnosu prema svijetu u kojem je jasno razgraničeno dobro od zla, navodi na pomišljanje da je ona namijenjena isključivo učenicima nižih razreda i djeci predškolske dobi. Pa ipak, i mnogi odrasli čitatelji vole bajke. Svijet vila, vilenjaka, patuljaka i vukodlaka, zlih vještica i prekrasnih princeza, mračnih špilja, sjajnih dvoraca itd. nerijetko i njima može poslužiti kao bijeg od svakodnevice. U tom svijetu bezvremenosti i besprostornosti u kojem likovi nailaze na brojne kušnje i zapreke, svijetu

u kojem se oni susreću sa sveprisutnim zlom koje na kraju ipak biva pobijeđeno i odrasli će čitatelj nerijetko naći zabavu, a možda i, bar na trenutak, vjeru u neki bolji, pravedniji svijet. Zanimljivo je da u samim počecima bajke i nisu bile namijenjene isključivo djeci. Prema M. Bošković-Stulli, one su se pričale uvijek i svugdje, uz kućno ognjište, uz rad, po povratku iz polja i sl., a pričali su ih odrasli i djeca, podjednako za odrasle i djecu.

Vođeni stavom da se s mnogim životnim situacijama, dvojabama i izborima koji iz njih proistječu, a na koje nailaze junaci bajki, samo malo modificiranim i u malo drugačijim uvjetima, susrećemo i u stvarnom svijetu, te da se mnoge takve dvojbe ne „nadrastaju“ po završetku djetinjstva, u Sveučilišnoj knjižnici u Zadru odlučili smo se pridružiti spomenutoj manifestaciji „Zadar čita“ s temom bajke te je dostojno obilježiti. Smisao svog sudjelovanja nalazimo i u činjenici da se upravo u našoj ustanovi obrazuju budući odgojitelji predškolske djece, učitelji, knjižničari itd., dakle oni koji će sutra svoje znanje prenositi novim generacijama i koji će ih podučavati o bajkama te poticati na njihovo čitanje. Također, poticaj za promociju bajke u Sveučilišnoj knjižnici u Zadru nalazimo i u činjenici da su upravo studenti, skupina mladih ljudi koji su ujedno i najčešći posjetitelji ove knjižnice, iznimno ranjiva skupina koja se nalazi na razmeđu puta između djetinjstva koje još nije sasvim prošlo i odraslosti koja još nije u potpunosti nastupila. Kao takvi, oni se nerijetko suočavaju s teškim životnim izborima pri čemu im, mada naizgled „nerealno“, svijet bajki može uvelike pomoći – dati podršku, vjeru da će problemima jednom doći kraj i uostalom, ali ne i manje važno, pružiti im ulaz u jedan zanimljiv, drugačiji svijet, udaljen od njihovih svakodnevnih problema.

Sudjelovanje u manifestaciji „Zadar čita“ ove je godine zbog pandemije onemogućeno u fizičkom prostoru knjižnice, međutim, Sveučilišna se knjižnica prilagodava zadanim uvjetima te se ona odvija virtualnim putem. Odgovor na pitanje „Zašto je dobro čitati bajke?“, koje je ujedno i točan naziv ovogodišnje teme, kroz predavanje naslovljeno „Kako (pro)čitati bajke“ virtualno donosi profesorica s Odjela za izobrazbu učitelja i odgojitelja Sveučilišta u Zadru, doc. dr. sc. Katarina Ivon. Posebno treba istaknuti hvalevrijednu aktivnost studenata treće godine koji su ovom prigodom, pod vodstvom mag. philol. croat. Jelene Alfirević snimili film Crvenkapića (prema istoimenoj bajci braće Grimm).

Zainteresiranost studenata za temu bajke potvrđuje i iznimna kvaliteta i kreativnost koju su pokazali u izradi plakata na kojima su predstavljeni frazemi, odnosno etimološka pojašnjenja značenja leksema bajka, čitanje, djetinjstvo itd. Naime, studenti druge godine Integriranog preddiplomskog i diplomskog učiteljskog studija pod vodstvom profesorice mag. philol. croat. Ive Babić, u okviru kolegija Leksikologija hrvatskoga standardnog jezika, obradili su i pripremili virtualno predstavljanje ovih leksema kao i naslova bajki kako domaćih tako i stranih autora. Ovaj vrijedan doprinos manifestaciji naslovili su simboličnim nazivom „Kao u bajci“.

Bajka je u Sveučilišnoj knjižnici svoju promociju doživjela i jednom manjom, ovogodišnjom izložbom slikovnica, bajki i basni iz svog fonda. Naime, izložba je organizirana u ogranku Novi kampus upravo iz razloga poticanja čitanja, ali i svijesti da je potreba poznavanja ovih publikacija osnova za budući napredak djeteta. Naime, poznato je da čitanjem primjerenog štiva, a kvalitetno odabrana bajka to jest, djeca razvijaju rječnik, upoznaju svijet u kojem žive i sl., a njena funkcija buđenja mašte i poticanja kreativnosti u djece je od osobite važnosti. Naime, upravo je kreativnost osnova budućeg umjetničkog izražavanja, ali i svih budućih znanstvenih izuma. Upravo u njoj leži osnova (zametak) bilo kakvog ljudskog napretka.

Budući da Sveučilišna knjižnica u Zadru podupire rad Sveučilišnih odjela, kao i da veći broj sveučilišnih odjela obrazuje buduće generacije pedagoga i učitelja, doprinos koji ova knjižnica daje u svrhu poticanja interesa za čitanje općenito, a pritom i za čitanje te pobliže poznavanje bajki, ne bi smio biti zanemaren.

Također, treba istaknuti da ovo nije prvi put da se u Sveučilišnoj knjižnici u Zadru susrećemo s nadnaravnim, strašnim bićima, vilama, vukodlacima i sl. Naime, 2016. godine je u knjižnici održano događanje s nazivom „S onu stranu straha“. Pod krilaticom „Narod ne nastaje u jednoj noći, ali u jednoj noći može nestati“ održao ga je prof. dr. sc. Denis Vekić s Odjela za kroatistiku Sveučilišta u Zadru. Poveznica između ovog i ovogodišnjih događanja održanih u knjižnici povodom manifestacije „Zadar čita“ može se tražiti i u činjenici da se upravo čitanjem bajki i priča, kako usmenih, koje su svojevrsno baštinsko nasljeđe jednog naroda, tako i onih umjetničkih

kih koje se polako upisuju u njegovu povijest, istovremeno čuva identitet određenog naroda, ali i otvara put spoznajama o drugim kulturama i narodima, njihovoj kulturi i tradiciji, kao i put prema napretku općenito.

Kroz temu bajke, a uz krilaticu „Čitajmo da ne ostanemo bez riječi“, pod kojom će, kao što je spomenuto, biti zapamćena 2021. godina, i Sveučilišna je knjižnica u Zadru dala svoj mali prilog cijeloj toj, velikoj i iznimno važnoj priči o čitanju.

*Zorica Antulov,
dipl. knjižničarka i prof. hrv. jezika*